

Do badań tych użyłem jadu szczepu poznańskiego kiskowca oraz niemieckiej surowicy przeciwkiefbasianej. Surowica A i surowica mieszana A + B okazały się skuteczne jeszcze w rozcieńczeniu $1/10000$ wobec dawki jadu $1/100$, surowica mieszana B chroniła w rozcieńczeniu $1/100$ i $1/1000$ przed tą samą dawką śmiertelną, w rozcieńczeniu $1/10000$ jednak okazała się nieskuteczną wobec wyżej podanej dawki śmiertelnej jadu.

Surowicę mieszaną A + B, wieloważną, oddano do użytku lekarzy w celach zwakczania botulizmu u ludzi (patrz Patologia z. 2.). W Polsce wytwarza surowicę przeciwkiefbasią A + B Państwowy Zakład Higieny w Warszawie.

Bac. Parabotulinus. Typ australijski, bardzo podobny pod względem hodowlanym i biochemicznym do szczepów kiskowca typu C, wyhodował *Seddon* z szpiku kostnego przypadku śmiertelnego schorzenia, t. zw. „midland cattle disease” w Tasmanji, i nazwał parakiskowcem (*bac. parabotulinus*). *Seddon* sądzi, że parakiskowiec wywołuje to schorzenie, które jest częstym wśród bydła w Australji i prawdopodobnie identycznym z chorobą, zwaną „dry bible” w południowej Australji i z „lamziekte” w południowej Afryce. Pałeczka parakiskowca jest większa od kiskowca i nie tworzy gazu w pożywkach z cukrem gronowym. Jad nie działa na kury, natomiast na bydło i konie silniej niż jad kiskowca typu A i B. Okres wylegania po zastrzyknięciu jadu parakiskowca trwa 6 godzin. Ogrzanie 15-minutowe przy ciepłocie 80° niszczy jad. Surowica przeciwjadowa, która w ilości 1 cm. chroni przeciwko 50-ciu dawkom śmiertelnym jadu parakiskowca, jest nieskuteczną przeciw jadom kiskowca A i B. Według *Pfennigera* parakiskowiec „*Seddon*” tworzy jad, podobny do kiefbasianego, który można zobojętnić antytoksyną typu C, sporządzoną przez *p. Bengtson*; przeciwiad, sporządzony przez *Seddon*a dla szczepów parakiskowca, zobojętnia natomiast, jak to podałem powyżej, tylko jad homologiczny. Dwie surowice przeciwjadowe aglutynujące, nie aglutynowały parakiskowca. Surowica przeciwjadowa, wytworzona za pomocą szczepu *Seddon*a, daje współreakcję z szczepami typu C w słabym rozczyntu.

Piśmiennictwo.

- Bachmann*, *Freda M.* Effect of spices on growth of *clostridium botulinum*. The Journ. of Infect. Diseases., 33, 1923, str. 236.
- Bachmann* *Fr. M.* Growth of *Clostridium botulinum* in fermented vegetables. The Journ. of Infect. Diseases., tom 34, 1924, str. 129—131.
- Bär A.* Augenveränderungen bei Botulismus. Klin. Monatsbl. f. Augenheilkunde, 1924 str. 675—682.
- Beall Ch. G.* Report of an outbreak of botulism. Journ. of Americ. Med. Assoc. 1922 (79), 38—39.